

Side 9-etymologien: Kvikt kvæg og kække kvaj

Olander, Thomas

Published in:
Maal & Mæle

Publication date:
2019

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Olander, T. (2019). Side 9-etymologien: Kvikt kvæg og kække kvaj. *Maal & Mæle*, 40(2), 6.

Side 9-etymologien:

Kvikt kvæg og kække kvaj

Det er altid skægt når det (fra et historisk synspunkt) »samme« ord optræder i flere forskellige munderinger i et sprog. Et eksempel er de danske adjektiver *kæk* og *kvik* og substantiverne *kvæg* og *kvaj*, som sproghistorisk set er det »samme« ord.

Alle vores fire ord nedstammer nemlig fra et adjektiv der i de gode gamle dage betød »levende«, en betydning der stadig ses i (meget) gammelt dansk. Tættest på denne oprindelige betydning er *kæk* og *kvik*, der nok i øvrigt begge er lånt fra tysk.

Kvæg betyder således også »levende«, og det er kvæg jo. I ældre dansk havde man en sammensætning *kuik(t)fæ* »kvæg«, egentlig »levende ejendom« – jf. også engelsk *livestock* »kvæg«. Og *kvaj* er såmænd bare en variant af *kvæg* brugt som skældsord. Man skal faktisk ikke så langt tilbage i tiden før man i skriften kan se sammenhængen mellem de to ord. H. C. Andersen kunne fx skrive: »Hold Kjæft, du Qvæg, og sov!«

Hvis vi skruer tiden helt tilbage til det indoeuropæiske ursprog, viser det sig at vores »levende«-ord kan rekonstrueres som **gʷih₃uó-* »levende«. Dette ord var – sjovt nok – meget levedygtigt og lever, med forskellige lydudviklinger i de forskellige sprog, videre som latin *vīvus*, oldirsk

Illustration: Hartmut Stockter

beo, græsk *zōós* (jf. dansk *zoologi*), sanskrit *jīvá-* litauisk *gývas*, oldkirkeslavisk *živŭ*, alle med betydningen »levende« – og mange andre gode ord.

Det er da lidt vederkvægende at vide.

TO